

**REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE ÎN DEZVOLTAREA IDENTITĂȚII
CULTURALE EUROPENE A TINERETULUI CREATOR¹⁹**

**ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES IN THE DEVELOPMENT OF
EUROPEAN CULTURAL IDENTITY AMONG CREATIVE YOUTH**

LUDMILA LAZAREV²⁰,
doctor în istorie, conferențiar universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0002-4394-690X>

CZU 378:7(478)

008+7]:316.4.063.3(4)

DOI <https://doi.org/10.55383/pacias2023.12>

¹⁹ Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului 101085561 – TEIDCIPEI – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH *The European identity development through culture in the process of European integration*, finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin, însă, exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctele de vedere și opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi considerate răspunzătoare pentru acestea.

²⁰ E-mail: ludmila.lazarev@amtap.md

Obiectivul integrării europene a Republicii Moldova presupune susținerea și implementarea politicilor culturale europene ca element important de consolidare și coeziune socială pentru dezvoltarea sentimentului de apartenență la identitatea europeană.

Tinerii creatori pot contribui la procesul de integrare europeană prin creativitate și activitate artistică bazată pe valori culturale și umane europene. Acest articol explorează realizările recente și perspectivele de construire a identității culturale europene în rândul studenților din învățământul artistic prin implementarea proiectelor europene.

Cuvinte-cheie: cultură, artă europeană, identitate, valori culturale, integrare europeană, proiecte europene

The objective of the European integration of the Republic of Moldova implies the support and implementation of European cultural policies as an important element of consolidation and social cohesion for the development of the feeling of belonging to the European identity.

Young creators can contribute to the process of European integration through creativity and artistic activities based on European cultural and human values. This article explores the recent achievements and perspectives in building European cultural identity among the students in the artistic education through the implementation of European projects.

Keywords: culture, European art, identity, cultural values, European integration, European projects

Introducere

Opțiunea strategică a Republicii Moldova pentru integrarea în Uniunea Europeană, precum și racordarea sistemului învățământului superior din țara noastră la cel european necesită dezvoltarea identității europene prin conștientizarea fenomenului „civilizației europene” în mediile universitare și o inițiere a tinerilor în studiile europene.

Educația în spiritul valorilor europene urmărește dobândirea identității europene în consonanță cu identitatea națională și etnică, exercitarea drepturilor și asumarea obligațiilor ca viitori cetățeni europeni, modelarea conștiinței și a condiției individuale și comunitare pentru a percepe și a asuma valorile europene, dezvoltarea sentimentului de apartenență la cultura și civilizația europeană și respectul deplin față de alte culturi și civilizații. Scopul educației în spiritul valorilor europene este de a conștientiza identitatea europeană în concordanță cu identitatea națională. În cazul Republicii Moldova putem spune, că „cel mai mare avantaj pe care ni l-a creat Uniunea Europeană este reluarea aproape liberă a mișcării noastre către noi înșine, a procesului de reconstrucție identitară. E un proces firesc și firescul ar trebui să domine și să inspire orice acțiune educațională” [1 p. 187], susține Vlad Pâslaru în monografia „Educație și identitate”.

Arta și cultura reprezintă instrumente-cheie în formarea identității europene, contribuind la definirea și modelarea identității individuale și colective în cadrul diversității culturale a Europei. Tineretul creator joacă un rol esențial în modelarea și dezvoltarea

acestei identități, aducând contribuții semnificative prin arte, știință, tehnologie și alte domenii creative.

Realizări în dezvoltarea identității culturale europene. Proiectul TEIDCIPEI

Pe parcursul anilor au fost lansate diverse programe și inițiative pentru a sprijini tineretul creator și pentru a promova identitatea culturală europeană. Printre acestea se numără Erasmus+, Europa Creativă și alte proiecte finanțate de Uniunea Europeană care încurajează mobilitatea, colaborarea și schimbul de experiențe între tinerii artiști și creatori din diferite țări europene. Aceste programe au contribuit la dezvoltarea unei conștiințe culturale comune și la îmbogățirea patrimoniului cultural european. Festivalurile și evenimentele culturale reprezintă platforme importante pentru tineretul creator de a-și exprima identitatea culturală și de a interacționa cu publicul larg.

Masterclass-urile, training-urile, evenimentele și proiectele culturale și artistice care se desfășoară la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, printre care vom menționa Festivalul internațional al școlilor de teatru și film Classfest, ajuns la a XII-a ediție, proiectele Centrului industriilor creative din Moldova Artcor, situat în campusul AMTAP, oferă oportunități valoroase pentru tinerii artiști de a-și prezenta lucrările și de a stabili legături profesionale cu colegii din alte țări. Aceste evenimente contribuie la consolidarea identității culturale europene prin promovarea diversității și a dialogului intercultural.

În era digitală rețelele sociale și platformele online joacă un rol crucial în conectarea tineretului creator și în promovarea identității culturale europene. Platforme precum YouTube, Instagram și TikTok permit tinerilor creatori să-și distribuie creațiile la nivel global, să interacționeze cu audiențe diverse și să-și construiască comunități virtuale. Aceste instrumente digitale facilitează colaborarea transfrontalieră și contribuie la dezvoltarea unei identități culturale europene dinamice și interconectate.

Educația joacă un rol fundamental în dezvoltarea identității culturale europene. Instituțiile educaționale de orice nivel sunt responsabile să promoveze programe care să încurajeze creativitatea, gândirea critică și aprecierea diversității culturale. Pregătirea unor specialiști de înaltă calificare în domeniul artelor, a intelectualității artistice presupune, pe lângă pregătirea temeinică de specialitate, și o educație valorică fundamentală, or, oameni de cultură au fost și sunt purtătorii trăsăturilor concludente ale identității culturale ce sunt asimilate de păturile largi ale populației.

Proiectul European Jean Monnet TEIDCIPEI „Dezvoltarea identității europene prin cultură în contextul integrării europene”, implementat de AMTAP, își propune de a

consolida rolul cercetării și al predării în vederea dezvoltării identității culturale europene la studenții din învățământul artistic, prin pregătirea lor pentru viitoarea viață profesională și contribuția semnificativă la dezvoltarea societății în procesul de integrare europeană [2]. Pentru realizarea acestui obiectiv în planurile de studii a fost introdus Modulul interdisciplinar privind identitatea culturală europeană, care include trei discipline (două – socio-umaniste și una – fundamentală): 1) *Psihologia comunicării: identitate în context European*, 2 credite, 30 ore contact direct, anul 2, sem. 3, licență; 2) *Civilizație europeană și identitate culturală*, 2 credite, 30 ore contact direct, anul 3, sem. 5, licență; 3) *Curenți și sinteze în arta europeană modernă și contemporană*, 3 credite, 45 ore contact direct, anul 1, masterat. Prioritățile și obiectivele fundamentale comune celor trei discipline, axate pe promovarea valorilor europene, precum demnitatea umană, egalitatea, libertatea, sustenabilitatea, integritatea și responsabilitatea socială, vor consolida dezvoltarea identității europene a personalității artistice. Studiarea acestor discipline va contribui la conștientizarea rolului omului de cultură în societate și a impactului pe care îl poate avea prin creația sa, pregătit să reflecteze și să fie deschis la dialog și explorare în ceea ce privește diversitatea de perspective și valori în contextul artistic european și universal.

Elaborarea curriculum-urilor disciplinare inovative, bazate pe modelul *Research, Development and Diffusion* (RD&D), menite să integreze noi strategii pentru a îmbunătăți experiența de învățare a studenților, a constituit etapa inițială de implementare a proiectului. Pentru aceasta s-a ținut cont de următoarele condiții: actualizarea conținutului și adaptarea la noile tendințe în pedagogia universitară, metode de predare flexibile, cum ar fi predarea interactivă, studii de caz, proiecte creative, utilizarea tehnologiilor educaționale, interdisciplinaritatea. Integrarea tehnologiilor moderne, cu utilizarea platformelor online, resurse digitale și alte instrumente care să sprijine educația digitală au constituit o prioritate în elaborarea curriculum-urilor. Utilizarea aplicațiilor și platformelor *Google Classroom, Padlet, Canva, Wakelet, Quizziz, Google Drive* ș.a. este o condiție sine qua non pentru parcurgerea cu succes a cursurilor. Astfel, aceste curriculum-uri au fost adaptate pentru studii în format hibrid, pentru a fi accesibile studenților cu nevoi speciale și pentru cei din regiuni îndepărtate, cu eventuale posibilități reduse de deplasare. Totodată, publicarea lor, inclusiv în limba engleză, va contribui la procesul de internaționalizare a instituției, sporind atractivitatea ei.

În cadrul modulului s-a pus accent pe dezvoltarea abilităților-cheie, esențiale pentru viața și cariera contemporană, abilități de rezolvare a problemelor, abilități de comunicare eficientă, gândire critică. Cursul „Civilizație europeană și identitate culturală” include teme

ce țin de politicile și proiectele culturale europene [3]. Spre exemplu, studiul de caz privind valorificarea patrimoniului național prin proiecte europene face referințe la Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”. Lucrul individual în echipă presupune elaborarea unor schițe de proiecte cultural-artistice, având ca obiectiv dezvoltarea identității europene în consens cu prioritățile Comisiei Europene, care ar permite studenților să demonstreze capacitatea de aplicare a cunoștințelor într-un context real. Vom menționa că studenții vin cu propuneri inovative privind inițierea unor proiecte artistice cu tematică variată, cum ar fi cea ecologică, implementarea tehnologiilor digitale, incluziunea socială, egalitatea de gen etc. (**Figura 1-2**).

Figura 1-2. Prezentarea schițelor de proiecte cultural-artistice la orele de *Civilizație europeană și identitate culturală* (AMTAP)

Sursa: foto Ludmila Lazarev (a. u. 2023-2024)

Materialele în format digital, precum cursuri în format PPT, lecții video, podcasturi, chestionare în Google forms, publicate pe platforma Google Classroom, teste de evaluare etc., elaborate de către echipa proiectului, aplicarea noilor metode și tehnici didactice, urmând designul cursurilor prezentat în curriculum-uri urmăresc sporirea gradului de atractivitate și interactivitate a cursurilor.

Cercetarea, ca parte integrantă a proiectului, contribuie la actualizarea permanentă a cursurilor, la aprofundarea cunoașterii și dezvoltarea inovației în activitatea profesională. Astfel, în primul an al implementării Modulului privind identitatea culturală europeană au fost prezentate 10 comunicări cu această tematică la evenimente științifice internaționale din Republica Moldova, România și Turcia, fiind publicate articole în culegeri științifice.

Provocări și perspective în dezvoltarea identității culturale europene

Pentru a crește implicarea sectorului cultural în atingerea obiectivelor de integrare europeană a țării proiectul AMTAP Jean Monnet TEIDCIPEI și-a propus colaborarea cu publicul larg prin organizarea unor workshop-uri cu tema „Identitate și politici culturale europene” pentru societatea civilă, factori de decizie din domeniul culturii, cercetători și toți cei care sunt interesați de tematica propusă. Stimularea dezbaterilor publice despre importanța dezvoltării *identității culturale europene* pentru o Europă mai puternică prin diseminarea cunoștințelor despre *politicile culturale ale UE* în rândul publicului-țintă, sensibilizarea lor în vederea promovării identității europene prin proiecte culturale este o prioritate pentru Republica Moldova în procesul de integrare europeană.

Tehnologia evoluează într-un ritm accelerat, iar tineretul creator trebuie să țină pasul cu aceste schimbări pentru a rămâne competitiv. Adaptarea la noile tehnologii și integrarea acestora în procesele creative poate fi o provocare, dar și o oportunitate pentru inovare și dezvoltare culturală. Educația și instruirea sunt cruciale pentru a echipa tinerii creatori cu abilitățile necesare în condițiile unui peisaj tehnologic în continuă schimbare. Astfel, o provocare în procesul de implementare a proiectului TEIDCIPEI este gradul de pregătire diferit al studenților în ceea ce privește educația digitală și creează unele dificultăți în rezolvarea sarcinilor la activitățile de curs. Inovația și tehnologia vor continua să joace un rol crucial în dezvoltarea identității culturale europene. Realitatea virtuală, inteligența artificială și alte tehnologii emergente oferă noi modalități de exprimare și de conectare culturală. Tineretul creator trebuie să fie deschis la explorarea acestor oportunități și să utilizeze tehnologia pentru a îmbogăți și diversifica patrimoniul cultural european.

Deși diversitatea culturală este bogăția Europei, aceasta poate genera și tensiuni identitare. Unele comunități pot percepe globalizarea și influențele externe ca amenințări la adresa tradițiilor și valorilor locale. Tineretul creator trebuie să abordeze aceste provocări și să găsească modalități de a integra și respecta diversitatea culturală în lucrările lor, promovând în același timp o identitate culturală europeană comună.

Accesul la finanțare și resurse este o altă provocare majoră pentru tinerii creatori. Chiar dacă tinerii artiști și inovatori învață să scrie proiecte, mulți dintre ei se confruntă cu dificultăți în obținerea sprijinului financiar necesar pentru a-și dezvolta proiectele și a-și expune lucrările. Este esențial ca și guvernul și instituțiile culturale să-și intensifice eforturile pentru a oferi finanțare adecvată și resurse de sprijin pentru tineretul creator, pentru a le permite acestora să contribuie la dezvoltarea identității culturale europene.

Colaborarea între școlile de artă, universități și organizații culturale poate facilita schimbul de cunoștințe și experiențe, contribuind la formarea unei noi generații de creatori europeni conștienți și implicați. Colaborarea internațională între tinerii creatori este esențială pentru dezvoltarea unei identități culturale europene solide. Inițiativele care promovează mobilitatea și cooperarea transfrontalieră, precum programele de schimb și proiectele comune, trebuie să fie susținute și extinse. Aceste colaborări îmbogățesc nu doar experiențele individuale, ci contribuie și la construirea unei comunități culturale europene interconectate și dinamice.

Concluzii

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice a fost mereu deschisă pentru cooperarea internațională, considerând-o o garanție pentru integrarea europeană și alinierea la standardele educaționale din Europa. Proiectele Erasmus+ implementate la AMTAP, inclusiv proiectul Jean Monnet TEIDCIPEI, contribuie substanțial la educația în spiritul valorilor libertății, democrației și a statului de drept a tineretului artistic. Evoluția în termeni de consolidare a identității europene poate avea loc doar „prin inițiative concrete atât la nivel european cât și la nivel național care să vizeze creșterea nivelului de informare, introducerea unor programe de educație europeană... și promovarea oportunităților oferite de integrarea europeană” [4 p. 249].

Tineretul creator are un rol deosebit în dezvoltarea și promovarea identității culturale europene. Realizările lui reflectă diversitatea și complexitatea culturii europene, iar perspectivele de viitor sugerează oportunități semnificative pentru inovare și colaborare. Sprijinul continuu pentru inițiativele culturale, accesul la resurse și educația adecvată sunt esențiale pentru ca tinerii creatori să poată contribui la o identitate culturală europeană vibrantă și unificatoare.

Referințe bibliografice

1. PÂSLARU, VI. *Educație și identitate*. Chișinău: Știința, 2021. ISBN 978-9976-85 3170.